

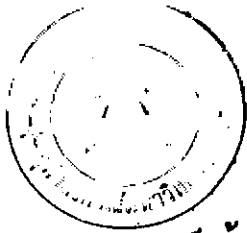
การสอนแบบโปรแกรม¹

การสอนแบบโปรแกรมเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนโดยเป็นกระบวนการเรียนที่มีการเตรียมล่วงหน้า กำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งที่จะเรียนตลอดจนวิธีการ และอุปกรณ์ล่วงหน้า เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะ เนื้อหาที่ตนศึกษด้วยตนเอง จากการได้ทบทวนของสิ่งที่กำหนดไว้แล้ว บทเรียนจะทำให้ผู้เรียนพอใจ ได้รับความเพลิดเพลินและวัดผลการเรียนของตนเองได้ทันทีหลังจากที่นักเรียนได้ทบทวนไปแล้ว บทเรียนที่สร้างขึ้นจะนำเนื้อหาบทเรียนมาแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ หรือเรียกว่า เฟรม มีลักษณะจากง่ายไปหายากและกิจกรรมผู้เรียนจะเรียนต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่รู้สึก เฟรมต่าง ๆ เหล่านี้รวมกันเรียกว่า โปรแกรม การสอนในแต่ละเฟรม มีการอธิบายบทเรียนนั้นและมีการใช้แรงจูงใจซาประดมทุกตอนไป นอกจากนั้นตามด้วยคำถามให้ผู้เรียนได้ทบทวน และมีการตรวจเช็คคำตอบทันที และให้นักเรียนทำถูกมากที่สุด ไม่มีการเกิดความสงสัยไว้แต่อย่างใด ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยด้วยตนเอง เมื่อรู้ขั้นแรกผ่านไปแล้วรู้ขั้นต่อ ๆ ไป จนจบบทเรียนนั้น

เอกเวอร์ค บี. ฟราย² (Edward B. Fry) ได้ให้ความหมายของวิธีการสอนแบบโปรแกรมไว้ว่า เป็นการสอนโดยทั้งคำถามให้ผู้เรียนทบทวนในคอนเท้นจะเป็นคำถามง่าย ๆ และต่อไปจะเพิ่มความยากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ไม่ก้าวเร็วไปนักจนผู้เรียนตามไม่ทัน ผู้เรียนจะเรียนได้เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับสติปัญญาของเขาจะอำนวยให้

¹ สุนัน ปัทมาคม, เอกสารประกอบคำบรรยาย วิชา Programed Instruction แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา 2519, หน้า 1.

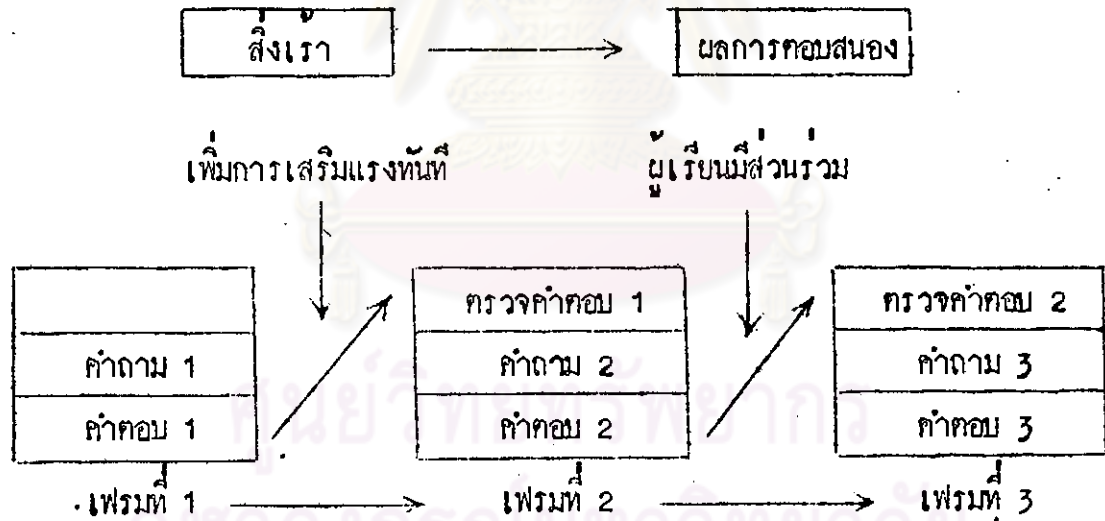
² Edward B. Fry, Teaching Machine and Program Instruction, (N.Y : McGraw-Hill Book Company Inc, 1963), p. 178.

ในปี ค.ศ. 1924 เพรสซี (Pressey) เป็นผู้ริเริ่มประดิษฐ์เครื่องสอน (Teaching Machine) ซึ่งก่อน โปรแกรมจะดำเนินไปโดยใช้เครื่องสอนเป็นหลัก เพรสซี ได้พยายามปรับปรุงเครื่องสอนของตนเองอยู่เสมอลักษณะของแบบทดสอบที่จะใช้เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice)

ต่อมาในปี 1950 B.F. Skinner ได้เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อโปรแกรมการสอนเป็นอย่างมาก เขาเป็นผู้ริเริ่มนำเอาทฤษฎีการวางเงื่อนไข (Operant - Conditioning) มาใช้กับบทเรียนแบบโปรแกรม โดยใช้หลักการสร้างสิ่งเร้า เพื่อให้เกิดผลตอบสนอง

ลักษณะบทเรียนแบบโปรแกรมของ สกินเนอร์ มีดังนี้

การสอนแบบโปรแกรมคืออะไร³

³ เต็มใจ ทองสำริก, บทเรียนสำเร็จรูป (แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515), หน้า 1 - 2.

ไอเค เดวิส I.K. Davies ได้กล่าวว่า โปรแกรมการสอน เป็นวิธีการที่รวมเอา วิธีการถามคำถาม (Socratic Method) กับ การทอคำถาม (Carterian Method) เข้าด้วยกัน คือ ครูจะเป็นผู้ถามคำถามแล้วให้นักเรียนไขเหตุและผลเขาช่วยตอบปัญหานั้น

ดร.เป็รื่อง กุฑ ใค่นิยามความหมายของการสอนแบบโปรแกรมไว้ว่า หมายถึง ลำดับประสบการณ์ที่จัดวางไว้ สำหรับนำนักเรียนไปสู่ความสามารถ โดยอาศัยหลักความสัมพันธ์ของสิ่งเรากับการสนองตอบ ซึ่งโคพิสจนแล้วว่ามีประสิทธิภาพ

จากคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การสอนแบบโปรแกรมก็คือ เครื่องมือทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถทำให้นักเรียนคนหนึ่งรับรู้ประสบการณ์ ที่จัดวางไว้เป็นอนุกรมไม่ตามลำดับชั้น ตามที่ผู้จัดทำบทเรียนเชื่อว่าจะนำนักเรียน ไปสู่ขีดความสามารถที่ก่อการให้เกิดขึ้น

ประสบการณ์ ในที่นี้แสดงถึงว่า นักเรียนจะต้องเข้ามีส่วนร่วมในขบวนการเรียน การที่ครูเล่าประสบการณ์ ของตนให้แก่เรียนนั้นยังไม่พอ ประสบการณ์จะต้องเป็นของนักเรียนเองด้วยเหตุนี้ การสอนแบบโปรแกรมจึงปรารถนาอย่างยิ่ง ที่จะทำให้นักเรียน ใช้ความพยายาม ของตนเองให้มาก

" ลำดับ ..... ที่จัดวางไว้ " มีความหมายว่า ผู้จัดทำบทเรียนจะต้องพิจารณาไม่เพียงแต่ว่านักเรียนควรได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง แต่ยังพิจารณาด้วยว่าประสบการณ์เหล่านั้น ควรเกิดเรียงต่อเนื่องกันอย่างไร

" การนำไปสู่ความสามารถ " คือ หากนักเรียนเรียนจนจบบทเรียนที่วางไว้แล้ว นักเรียนสามารถทำในสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อนได้ก็เพียงใด เสียเสียใด

" โดยอาศัยหลักความสัมพันธ์ของสิ่งเรากับการสนองตอบ " หมายถึง ความถี่กรรมยอกทางพฤติกรรมศาสตร์มูลฐาน (Fundamental of Behavioral Science) ซึ่งใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนแบบโปรแกรม

ลักษณะสำคัญของโปรแกรมการสอน⁴

โปรแกรมการสอน เป็นวิธีสอนแบบที่ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองโดยเรียนจากวัสดุ การสอนที่มีลักษณะเป็นบทเรียนสำเร็จรูป เครื่องมือที่ใช้ในการเรียนควรวัดขึ้นอาจจะเป็นแผน กระดาษ รูปเล่มหนังสือ ภาพภาพยนตร์แบบต่าง ๆ การทำสถานการณ์จำลอง หรือการกระทำจริง สิ่งเหล่านี้รวมเรียกว่า เครื่องช่วยสอน ซึ่งอาจจะเป็นได้ตั้งแต่เครื่องมือง่าย ๆ ที่สุด ที่ประกอบขึ้นด้วยแผ่นกระดาษ กลองกระดาษไปจนถึงเครื่องกลที่ใช้บังคับด้วยไฟฟ้า และ สลับซับซ้อนมาก ๆ ก็มีสำหรับครูผู้สอน จะได้รับการอบรมให้รู้จักการตั้งวัตถุประสงค์ และรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์การสอนของตนว่า จะนำวิธีการสอนต่าง ๆ นั้นมาใช้ในระบบการสร้างทางๆ ในโปรแกรมการสอนของตนได้อย่างไรบ้าง

ลักษณะเฉพาะของโปรแกรมการสอน⁵ ไคแก

1. เป็นความรู้อย่างเรียงลำดับไว้สำหรับเป็นสิ่งที่เราความสนใจของผู้เรียน
2. ผู้เรียนตอบขอความรู้แต่ละขอตามวิธีที่กำหนดให้
3. การตอบของนักเรียนจะได้รับการเสริมแรงโดยการให้ทราบผลทันที
4. ผู้เรียนค่อย ๆ เรียนเพิ่มขึ้นทีละขั้นเรื่อย ๆ เป็นการก้าวจากสิ่งที่รู้ไปสู่ความรู้ใหม่ในการสอนแบบโปรแกรมเตรียมไว้ให้
5. ผู้เรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเอง โดยที่เวลาที่ใช้บทเรียนหนึ่ง ๆ จะมากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

⁴ ประพิน วัฒนกิจ, รายงานชิ้นที่ 1 ของวิชา 418 - 600 ปีการศึกษา 2518, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁵ Paul I, Jacobs and the others, A guide to Evaluating Self Instructional Program, p. 1.

การสอนแบบโปรแกรมทุกบทจะดำเนินตามข้อ 1, 2 และ 3 สลับกันไปเรื่อย ๆ ซึ่งเรียกว่า Learning Cycle คือมีการให้ข้อมูลและคำถามใหม่เรียนตอบ และใหม่เรียนทราบคำตอบที่ถูกต้องของคำตอบที่จากนั้นจะเริ่มให้ข้อมูลใหม่ คำถามใหม่ไปเรื่อย ๆ จนจบบทเรียน

ชนิดของโปรแกรมการสอน

โปรแกรมการสอนแยกได้เป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ⁶

1. โปรแกรมสำหรับเครื่องช่วยสอน คือโปรแกรมที่จะนำเอามาใช้กับเครื่องช่วยสอนชนิดใดก็ได้แล้วแต่ผู้ทำโปรแกรมจะใช้
2. บทเรียนแบบโปรแกรมคือ บทเรียนที่จะนำมาให้นักเรียนเรียนเองโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือใด ๆ

เมื่อแบ่งย่อยจะได้ 5 แบบ ดังนี้⁷

1. โปรแกรมการสอนแบบเป็นกลุ่ม อาจจะมีเฉพาะข้อความอย่างเดียวหรือแบบขอทမ်းภาพประกอบ
2. โปรแกรมการสอนที่ใช้กับเครื่องสอน อาจจะเป็นม้วนหรืออาจจะเป็นแผ่น
3. โปรแกรมการสอนแบบสื่อประสม ได้แก่โปรแกรมการสอนที่ประกอบด้วยข้อความกับเทปเสียง หรือ ประกอบด้วยข้อความกับเทปเสียงและสไลด์หรือ ประกอบด้วยข้อความกับภาพยนตร์ หรือ ประกอบด้วยข้อความกับรายการทีวี
4. โปรแกรมการสอนแบบการค้น
5. โปรแกรมการสอนแบบบัตรต่อเนื่อง

⁶ กาญจนา ทองกร, เรื่องเกมหน้า 47.

⁷ สันต์ ปัทมาคม, คำบรรยายวิชา Programmed Instruction (แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

ถ้าพิจารณาตามความแตกต่างในวิธีการเขียนบทเรียนจะแบ่งโปรแกรมการสอนออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้ คือ

1. บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรง สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner) เป็นผู้คิดค้น บทเรียนชนิดนี้ดำเนินการสอนเป็นไปตามลำดับขั้น โดยแบ่งเนื้อหาของบทเรียนออกเป็นแต่ละกรอบต่อเนื่องกันไป ซึ่งผู้เรียนจะเรียนข้ามกรอบใดไปไม่ได้เพราะสิ่งที่เรียนจากกรอบรอบแรก ๆ จะเป็นพื้นฐานในการเรียนกรอบถัดไป การตอบคำถามใช้วิธีเติมคำในช่องว่าง หรือเลือกตอบ หรือถูกผิด และผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบที่ถูกของคำตอบที่ในกรอบต่อไป

ตัวอย่างบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรง

เรื่อง " อิทธิพลของสี " ⁸

ตอนที่ 1	
1. ชาวอังกฤษที่โคทกลองแยกแสงอาทิตย์ออกเป็นสีต่าง ๆ ได้เป็นผลสำเร็จคือ	
2. เราสามารถแยกแสงอาทิตย์ออกเป็นสีต่าง ๆ ได้โดยให้แสงผ่านวัตถุที่เรียกว่า	เซอร์ไอแซค นิวตัน
3. รุ้งกินน้ำเกิดจาก ..... ถูกแยกออกเป็นสีต่าง ๆ โดยอาศัย ..... ที่อยู่ในองฟ้า ภายหลังฝนตก	ปริซึม
4. สีของแสงรุ้งมีศัพท์เฉพาะเรียกว่า	แสงอาทิตย์ , ละอองน้ำ
	สเปกตรัม (Spectrum)

⁸ จีราภรณ์ คุลยานนท์, เรื่องเคมีหน้า 27.

ข้อดีและข้อเสีย ของบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรง

ข้อดี คือ สามารถนำมาใช้กับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้ระดับปานกลางหรือค่อนข้างเก่งได้เป็นอย่างดี

ข้อเสีย คือ ผู้เรียนไม่มีความเพิ่มเติมจากความรู้ที่สอบผิด เพราะจะพยายามค้นขอนั้นจนถูก เนื่องจากค่าเฉลยเฉลยไว้ให้ ดังนั้นผู้เรียนจึงไม่รู้เหตุผลว่าทำไมข้อนั้นจึงถูกหรือผิด

2. บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดสาขา ครราวเคอร์ (Norman A. Crowder)

เป็นผู้คิดค้น บทเรียนชนิดนี้เป็นการรับลำดับ ซึ่งตรงกันข้ามกับการเรียงลำดับในชนิดแรก การเรียงลำดับข้อความอาศัยค่าเฉลยของผู้เรียนเป็นเกณฑ์ ถ้าผู้เรียนตอบคำถามของข้อความย่อยที่เป็นหลักของบทเรียนใดถูกต้อง ผู้เรียนจะสามารถข้ามหน่วยย่อยใดจำนวนหนึ่ง แต่ถาผู้เรียนตอบคำถามผิดจะต้องเรียนเพิ่มเติมก่อนที่จะก้าวไปเรียนหน่วยต่อไป ข้อความย่อยที่ให้เรียนเพิ่มเติม นั้นจะมีคำชี้แจงว่า ค่าเฉลยของผู้เรียนไม่ถูกเพราะเหตุใด จะมีการอธิบายขยายความให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับชนิดแรกที่บอกค่าเฉลยที่ถูกต้องโดยไม่อธิบายเหตุผล คำถามของบทเรียนประเภทนี้ เป็นแบบเลือกตอบ

ตัวอย่างบทเรียนแบบโปรแกรมชนิดสาขา⁹

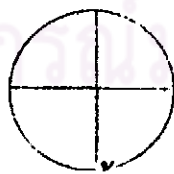
วิชา ภูมิศาสตร์

เส้นศูนย์สูตร คือ เส้นสมมติที่แบ่งโลกออกเป็น 2 ส่วน ลักษณะนี้

ชื่อโลกเหนือ

เหนือ

ตก

ออก

ใต้

ชื่อโลกใต้

⁹ สันต์ ปัทมาคม, เอกสารประกอบการเรียนวิชา Programmed Instruction (แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

ขอให้ระลึกว่าเส้นศูนย์สูตร เป็นเพียงสมมติที่มีอยู่จริง และมีอยู่บนพื้นโลกเราสามารถหาพบได้ ถ้าจะทำไครายืนอยู่บนที่ใดที่หนึ่ง แล้วในที่ ๆ เราสมมติว่ามีเส้นศูนย์สูตรผ่าน

เส้นศูนย์สูตร แบ่งเส้นที่ลากรอบโลก แล้วแบ่งโลกออกเป็นสองส่วนเรียกว่าซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้

ส่วนตอนเหนือของเส้นศูนย์สูตรเรียกว่าซีกโลกเหนือ และส่วนตอนใต้เรียกว่าซีกโลกใต้

คำถาม

เกาะอังกฤษ อยู่ทางตอนเหนือของเส้นศูนย์สูตร ดังนั้นเกาะอังกฤษอยู่ในส่วนที่เรียกว่า

ก. ซีกโลกเหนือ

ข. ซีกโลกใต้

ถ้าเลือกในข้อ ก. ให้เปิดไปหน้า 42

ถ้าเลือกในข้อ ข. ให้เปิดไปหน้า 22

โปรดอย่าลืมเขียนคำตอบของท่าน ในหน้าที่กำหนดนี้

จากตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนจะเรียนหน่วยย่อยใดต่อไป ขึ้นกับคำตอบของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนที่ตอบไม่ถูกจะต้องเรียนข้อความย้อนไปย้อนมา จะเห็นว่าแตกต่างจากแบบแรกซึ่งผู้เรียนทุกคนจะเรียนเหมือนกันและเรียงไปตามลำดับ โปรแกรมชนิดที่สามนี้ผู้เรียนจะทราบเหตุผลว่าคำตอบที่เลือกนั้นผิดหรือถูกเพราะเหตุใด

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม ¹⁰

การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมทองเสียเวลามาก ทั้งในการสร้างบทเรียนและการทดสอบคุณภาพ นอกจากนี้ยังเปลืองค่าใช้จ่ายมาก ดังนั้นก่อนที่จะสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมจึงควรพิจารณาดังนี้

ก. ความเหมาะสมในค่านาง ๆ

1. เนื้อหาวิชาคงตัวหรือไม่ มีหลักการพิจารณาอยู่ 2 อย่างคือ

1.1 เนื้อหาวิชานั้นเปลี่ยนแปลงบ่อยหรือไม่ หากเป็นวิชาที่เนื้อหาเปลี่ยนแปลงบ่อย เช่น หน้าที่พลเมือง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ กระทรวง ทบวง กรม การบริหารการแผ่นดิน ก็ควรหลีกเลี่ยง เพราะการสร้างบทเรียนจะเสียเวลาและสิ้นเปลืองเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเปลี่ยนไป

1.2 เนื้อหาส่วนนั้นจะคงอยู่เป็นหลักในการสอนตลอดไป หรือเอามาเพิ่ม เพราะเห็นว่าการ หากเป็นประการหลังนี้จะหลีกเลี่ยง เพราะการสร้างบทเรียนเปลืองเวลาและเงินทุน มากกว่าที่จะนำมาใช้กับสิ่งทีเพียงแค่วานาร ซึ่งไม่ใช่แก่นแท้

2. บทเรียนที่จะสร้างมีผู้สร้างไว้หรือไม่ หากบทเรียนที่จะสร้างมีผู้สร้างไว้แล้วก็ไม่ควรสร้างซ้ำ เพราะทำให้เสียเวลาและคองลงท่นมากกว่าจะขอบทเรียนที่มีผู้ทำไว้แล้ว การที่จะทราบว่ามีผู้สร้างแล้วหรือไม่ ควรสอบถามจากกรมวิชาการ หรือ ทางหนังสือพิมพ์หรือเรียนทั่วไป

3. สามารถสร้างให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมกินเวลามาก หากมีเวลาน้อยจะทำไมทัน อย่างไรก็ตามปริมาณเวลาที่ของการทำงานอาจแตกต่างกันไปสำหรับผู้เขียนแต่ละคน

¹⁰ เปื้อง กุมท, "การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป," คู่มือการเรียนวิชา Multi-Media Approach for Programmed Instruction (สาขาโสตทัศนศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา, 2515), หน้า 12 - 15.

4. บทเรียนแบบโปรแกรม จะช่วยลดภาวะของผู้สอนได้หรือไม่ แมวบทเรียนแบบโปรแกรมจะไม่สามารถใช้แทนผู้สอนได้เลยที่เดียวบทเรียนจะช่วยผู้สอนได้ เช่น ใหญ่เรียนหมู่ใดหมู่หนึ่งเรียนจากบทเรียน

5. ผลสัมฤทธิ์กับการลงทุนหรือไม่ หากการสอนด้วยบทเรียนที่สร้างขึ้นให้ผลไม่แตกต่างไปจากการสอนตามปกติที่สอนกันอยู่ การทำบทเรียนแบบโปรแกรมอาจไม่คุ้มกับทุนที่ลงไป

6. จำนวนผู้เรียนบทเรียนมากพอหรือไม่ บทเรียนแบบโปรแกรมจะคุ้มทุนได้ถ้าใช้กับผู้เรียนเป็นจำนวนมากและใช้ชุกชิวกันนาน หากสร้างขึ้นมาแล้วใช้กับผู้เรียนเพียง 10 คนในปีหนึ่ง ๆ คงไม่คุ้มทุนแน่

7. บทเรียนแบบโปรแกรมช่วยลดเวลาเกี่ยวกับการเรียนและการฝึกหรือไม่ ผู้สร้างบทเรียนแบบโปรแกรมจะต้องพิจารณาเสมอว่า บทเรียนจะสอนเนื้อหาได้มากกว่าการสอนตามปกติและกินเวลาน้อยกว่า คุ้มกว่าที่บทเรียนได้ซัดซ้อมพร้อมที่ไม่จำเป็นออกหมด

8. สามารถวัดผลบทเรียนตามที่ต้องการได้หรือไม่ การเขียนจุดมุ่งหมายให้เจาะจง เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนจะแสดงออก จึงจะสามารถวัดผลบทเรียนตามที่จุดมุ่งหมายเอาไว้

ข. เมื่อเนื้อหาเหมาะสมจะเขียนบทเรียนแบบใด การตัดสินใจเลือกวิธีการเขียนบทเรียนแบบโปรแกรมจะทําภายหลังจากที่ได้วิเคราะห์เนื้อหาที่จะสอนในรูปของพฤติกรรมโดยละเอียดเสียก่อนเมื่อทราบว่ามีเนื้อหาใดในบทเรียนจะทํากิจกรรมอย่างไรจึงจะเลือกแบบของบทเรียนที่เหมาะสมมาใช้ได้

ค. จะเสนอบทเรียนในรูปแบบใด การเสนอรูปแบบของบทเรียนแบบโปรแกรมจะเสนอใดหลายแบบ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์เทป ฟิล์มสตริป ตำราบทเรียน และเครื่องช่วยสอน การพิจารณาเลือกกว่าจะเสนอแบบใดคงพิจารณาความพร้อมในแง่เงินทุนและเครื่องมือที่มีอยู่ปัจจุบันบทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้น ส่วนมากเป็นตำราแบบโปรแกรมเพราะเป็นวิธีที่ประหยัดและไม่ต้องอาศัยเครื่องมือใด ๆ นอกจากกระดาษและคินสอเท่านั้น

บทเรียนแบบโปรแกรมสไลด์เทป

1. ส่วนประกอบของสไลด์เทป โปรแกรม

1. สไลด์ (Slides)
2. ม้วนเทป (Tape)
3. เครื่องผสมเสียง และภาพ (Synchonizer)
4. เครื่องฉายสไลด์ (Slide Projector)
5. เครื่องบันทึกเสียง (Tape Recorder)
6. จอ (Screen)

2. ลำดับขั้นในการจัดทำ

1. วางแผน เลือกเนื้อหา
2. ทิ้งวัตถุประสงค์
3. เขียน เป็นบทเรียนแบบคำร่าก่อน
4. นำบทเรียนแบบคำรามาทำสคริปต์ ประกอบสไลด์
5. นำสคริปต์ ไปถ่ายทำ แล้วจัดลำดับภาพ
6. บันทึกเสียงลงเทป
7. ทำเสียงประกอบการประกอบเสียงภาพอัตโนมัติ
8. ทำเครื่องหมายในสไลด์ทุกภาพ

3. สคริปต์ ของโปรแกรมสไลด์เทปประกอบด้วย

1. ลำดับภาพ
2. ลักษณะภาพในสไลด์
3. คำบรรยาย
4. แบบฝึกหัด

4. ข้อจำกัดบางประการ

1. สไลด์ ควรมีไม่เกิน 60 ภาพ
2. เวลาที่ใช้ควรประมาณไม่เกิน 40 นาที
3. การใช้เพลงประกอบควรเหมาะกับเรื่อง กบฏ และไม่ให้คงเกินไป มีลักษณะเป็น แมคกราว เท่านั้น
4. เรื่องต้องเหมาะกับวัย/หญิง และชาย
5. มีลักษณะเชิงวิชาการ ไม่ใช่ใช้เพื่อความสวยงามอย่างเดียว
6. เป็นลักษณะของบทเรียนจริง ๆ ไม่ใช่ส่งเสริมบทเรียน อย่างเช่น สไลด์เทพ โดยทั่วไป
7. เสียงที่ใช้บรรยายต้องให้ใกล้เคียงกับเสียงพูด มีการพูดให้ชัดเจน และย้ำซ้ำทวนบางตอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ การบรรยายขอให้มีเปรียบเทียบใกล้เคียงกับการสอนในห้องเรียน

หลักในการทำสไลด์เทพ โปรแกรม

1. ควรมีการชี้แจงก่อนสอน
2. บอกวัตถุประสงค์ไว้ใน Slide กว้าง
3. มีการขึ้น (Introduction) บทนำก่อน
4. เพลงประกอบต้องเบาที่สุด ขณะทำแบบฝึกหัด
5. การสลับ แบบฝึกหัด ทำได้
  - เด็กเล็ก ให้ความถี่ อย่างน้อย 2-3 เฟรม ต่อ 1 คำถาม
  - เด็กโตหน่อย 2-5 เฟรม ต่อ 1-3 คำถาม
  - แบบฝึกหัดของเด็กเล็ก ห้ามเติมคำ ให้เป็นแบบเลือกตอบเท่านั้น
6. ถ้ามีคำอักษรบนสไลด์ ไม่จำเป็นต้องอ่านให้ฟัง

7. พยายามมีการสรุปลึ้น ๆ ทุก ๆ ตอน
8. มีการสลัปล (Animation) คำบรรยายภาพประกอบ
9. ขณะที่ทำแบบฝึกหัด ให้มีสัญญาณที่แสดงว่าให้ทำแบบฝึกหัด
10. บรรยายเพลง ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนจกโน้ตได้ จะมีการย้าซ่าทวนบ้างก็ได้
11. กอนสอน เพื่อความเข้าใจ โปรคมีการลองอ่าน
12. ถ้านักเรียนชอบใหญ่ได้อีกครั้งหนึ่ง แต่ไม่เกิน 3 ครั้ง
13. กอนทำแบบฝึกหัด สรุปลึ้น ๆ แล้วให้ทำแบบฝึกหัด
14. เวลาอธิบายแล้ว ควรมีตัวอย่างประกอบด้วย

ภาพที่ถ่ายทำ

- ภาพจะต้องตรงกับเรื่อง
- ถ้าเน้ถึงของอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ให้มีภาพนั้นอย่างเดี่ยว
- อยาดายสภาพรอบตัวประกอบ ถาหาสภาพรอบ ๆ เข้ากันกับภาพไม้ได้ เช่น ไม้ตายกระดางในร้านคาทิมของอื่น ๆ เมื่อพูดถึงการมลลคเครื่องนั้นกินเผา
- พยายามจกสถานการณ์ในห้องสศกไอ อยาดายภาพจากธรรมชาติทุกอย่างไป
- ภาพที่นำมาถ่ายประกอบของภาพแปลก ๆ
- การทำคำบรรยายประกอบภาพ (Animation) ให้ทำเพื่อให้อธิบายเรื่องที่เป็นไปไม้ได้ทันที มองเห็นไม้ได้ ทำเรื่องที่เป็นวงจรรเรื่องที่เกิดเป็นชั้นตอนจะไชสรุปลึ้นก็ได้
- ถาอักษรที่ไชประกอบจะต้องสึดคักกับพื้นเน้ง ถาเป็นฟิล์มสี พยายามให้สึดคักกัน
- ตัวอักษรควรควรวหนา ๆ

15. ใ้มีบทสรุป ระหว่างสรุปให้ใ้ภาพที่กล่าวข้างต้น บางภาพประกอบ
16. ถ้านักเรียนบางคนอ่อน อาจใ้มีการทำข้อทดสอบเพิ่ม แต่ข้อทดสอบ
ตอนนั้นคงไม่ยากนัก ใ้แก่ใจความสำคัญ ๆ ใ้มีการรู้ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง
เป็นการทบทวนสิ่งที่ใ้มาแล้ว และใ้แบบฝึกหัดใ้ถูกต้อง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย